

דברי תורה לפרשת השבוע, שמות

מאת מירב סויסה

בפרשה זו נבחר משה רבנו להיות המנהיג של עם ישראל בדרכו הקשה והמסובכת מקבוצת עבדים במצרים – לעם חופשי בארץ ישראל.

משה רבנו ידוע לנו כ"גדול הנביאים" שבכל הדורות, האדם הקרוב ביותר לה', עליו אומר ה' (במדבר יב ז-ח): "לא כן עבדי משה, בכל ביתי נאמן הוא. פה אל פה אדבר בו, ומראה ולא בחידות ותמונת ה' יביט...". מהו התהליך שעובר על משה עד שהוא מגיע לדרגה גבוהה זו של קרבת ה'? הניצנים למשה גדול הנביאים נמצאים כבר בפרשתנו, שבה אנחנו פוגשים את משה לראשונה, כשה' נגלה אליו לראשונה.

הציפיה הראשונית שלנו ממשה היא להיות מאמין ללא סייג, מוכן לדבר ה' ללא תנאי – כך נראה לנו שבחר ה' במי שהוא רוצה למלא את שליחותו בעולם הזה. אולם משה שאנו פוגשים בפרשת שמות, בראשית דרכו שונה מאוד מן התמונה הפשטנית הזו.

משה שאנו פוגשים הינו "מאמין מסויג", שלא "קופץ" בהתלהבות על גילויי ה', ועל השליחות המוטלת עליו. משה מערער, אפילו מנסה להתחמק מהשליחות הזו, כפי אפשר לראות ממעמד הסנה ואילך:

במעמד הסנה הבוער, כאשר ה' מתגלה אל משה לראשונה "ומנחית" עליו את השליחות (ג, י): "ואתה לכה ואשלחך אל פרעה, והוצא את עמי בני ישראל ממצרים" – משה מסרב לקבל על עצמו את השליחות: (ג, יא): "מי אנוכי כי אלך אל פרעה וכי אוציא את בני ישראל ממצרים". תגובה זו הינה תמוהה ביותר. ריבונו של עולם בכבודו ובעצמו מתגלה למשה ומטיל עליו משימה, ומשה מסרב לקבל אותה עליו!!!

היינו מצפים שה' יוותר על שירותיו המסויגים של משה ויפנה לחפש מנהיג "מתלהב" יותר, אבל להפתעתנו מתגלה כי ה' אינו מוותר דווקא על משה – למרות הסתייגותו, ומנסה לשכנע אותו לקבל עליו את השליחות בכל אופן: (ג, יב) "ויאמר: כי אהיה עמך". גם את הטיעון הזה משה אינו מקבל והפעם הוא מתנגד למשימה בנימוק אחר (ג, יג): "הנה אנוכי בא אל בני ישראל ואמרת להם א-לוהי אבותיכם שלחני אליכם, ואמרו לי מה שמו - מה אומר אליהם?". גם על נימוק זה עונה לו ה', וגם את תשובת ה' הזו משה אינו מקבל.

כך מתחיל דו שיח בין ה' למשה, דו שיח שנמשך על פני חלק נכבד מאירועי תחילת ספר שמות – עד תחילת מכות מצרים.

מדוע בכל זאת בוחר ה' במשה ולא מחפש לו מנהיג צייתן יותר?

נראה לומר שלא למרות ההססנות של משה בוחר בו ה' – אלא דווקא בגלל ההתלבטות המלווה את חייו נבחר משה! כלומר, נראה שמשה קרוב לה' דווקא בגלל שהוא לא מקבל את הדברים כאמת מוחלטת באופן מיידי ועיוור, אלא דווקא משום שהוא מתעמת מול האמונה ומקשה ושואל ובודק וחוקר ולא מקבל את הדברים באופן פשוט ושטחי. בדיקה זו אינה ספקנות לשם הספקנות, אלא היא התביעה הפנימית לגלות את ה' במציאות, מבלי לעצום עיניים, לעגל פינות או לטייח שאלות. האמונה החזקה והדבקות הפנימית – הגורמות למאמין העוצמתי לשאול ולדרוש את ה' הן הן שהופכות את משה רבנו להיות המנהיג הגדול והנביא מוסר התורה.